

Ще не повернелось!

СПЕЦІАЛЬНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Ч. 19, серпень-вересень 1957 р.

ОРГАН СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМІСІЇ ПРИ ЦК УРДП

Ціна 40 пф.

На сороковому році будівництва комунізму стало ясно навіть самим вождям КПСС, що московський соціалізм та марксизм-ленінізм це таке прокляття, такий ненависний і несприйнятливий корок, що його треба загнати в людські душі тільки з маслом. Але не полізе цей комуністичний корок і з маслом!

Іван БАГРІНИЙ

АХІНЕЯ З МАСЛОМ

Отже й виявилось...

Отже й виявилось, що на сороковому році існування комуністичного соціального раю, щоб зникли з нього такі симптоми трудящого, треба... підмазувати комунізм маслом! Чи «кусочком масліца», як залізав сам Микита Сергійович Хрущов у Чехо-Словаччину. Ну хіба не несамовиті відкриття! Й хіба не приголомшливе припущення самого найбільшого репрезентанта й верховода комуністичної московської імперії!

Сорок років існування комуністичного «раю», виходить, були такими щасливими, що «кусочок масліца» став не досяжним мрією і нім («кусочком масліца») можна спокушати комуністичних рабів тримати того «раю» у всієї соціалістичної комуністичної системи, і не бунтуватися, тримати своєї страшною тюрмою й не намагатися від неї визволитися. «Кусочок масліца» — це виявляється (на сороковому році «соціалістичної революції») найбільша сила, що може врятувати атракційність комуністичної ідеї та втримати при житті достославний «марксизм-ленінізм».

І це правда. Нам, що знають совєтську дійсність дуже близько, зрозуміла вся «геніальність» цього нового тактичного курсу московських заправил. Іменно, тільки як «кусочком масліца», тобто такою привабою можна ще рятувати комуністичні прапори, можна ще рятувати комуністичну систему, можна ще стримувати маси совєтських рабів від бунту. Бо — протягом усіх сорока років існування совєтського «побудованого соціалізму» трудящі «масліца» не мали, це була велика проблема для кожної людини в тій країні «побудованого соціалізму». Це була вічна недосяжна мрія щасливих будівників совєтських комуністичних «піраїд». Отже, тільки цією мрією, здійсненням її, можна ще рятувати справу. Можна... Але чи вдасться. Бо слова «великого» Сталінового наступника, це ще тільки слова, обіцянка. А ще її ж треба здійснити! Це такі слова, як і знаменитий своєю облудливістю й пригномлю вислів Сталіна — «життя стало краще, життя стало веселіше»!

Від цих хрущовських «слів про «масліцо» трудящим, правда, стало «веселіше», але ще не стало «краще». А «веселіше» стало тому, що це ж не що інше, як признание вождя московського комунізму, вождя КПСС, що вона (КПСС) мучила сорок років своїх трудящих без масла, та й без хліба, — і це признание веселить трудящих. Бо верхівка КПСС опинилася в ролі утєр-офіцерської вдови, що перед лицем усього світу таким признанням сама себе висікла! Це перша причина до веселости. А друга — обіцянка все таки приваблива, ану ж справді трудящі дістануть по «кусочку масліца», привабливі до дня сорокової річниці «октябріа»! Бо це обіцянка, яку може й можна виконати. Принаймні це не бундучне ствердження, що ВЖЕ «життя стало краще й веселіше, як то той самий Хрущов провозгласив раніше разом із Сталіним. Бож після такого ствердження про «життя стало краще», всі шляхи до «масліца» було відкрито. Як ти попросиш «кусочок масліца» (маленький «кусочок масліца»), коли життя вже стало «краще й веселіше»? Трудно.

І ще одна причина до веселого настрою трудящих, — це признание самого Микити Сергійовича Хрущова про те, що без «масліца» соціалізм і марксизм-ленінізм не лізе в голову трудящого. Ну, не лізе, хоч ти кричи. І це на сороковому році «октябріа»! І виходить, що він і не ліз у голову всі сорок років!

Цей крик Хрущова, що соціалізм не лізе в голову без масла, стосується, безперечно, насамперед щасливих громадян СРСР, та й трудящих країн т. зв. «народної демократії», чи пак країн «соціалістичного табору». І це не когось іншого, як цих самих трудящих, а найперше громадян СРСР, які вже сорок років будують соціалізм, Хрущов назвав «твердобібами». Це за те, що вони вперто не сприймають московського соціал-комунізму та марксизму-ленінізму.

Фраза Хрущова про те, що коли підмазати соціалізм та марксизм «маслі-

цом», то він полізе в голову навіть твердобібам, — безперечно стосується цих трудящих і тільки їх. Бо у вільному світі, по цей бік залізної застави, не тільки якісь там мізерній хитрощівський «кусочок масліца», а цілі центнери й тонни його не є проблемою для трудящого, якщо б він хотів їх придбати. Якщо трудящий має змогу придбати автомашину, і придбав, то це трохи більше аніж кілька центнерів «масліца», а купувати масло тут можна скільки завгодно, коли загодно й кому загодно, і без жадних карток, без жадних «стахановських» привілеїв, і без жадного «примусового асортименту» вроді марксизму-ленінізму. Так що на Заході нікого не можна спокушати «кусочком масліца», щоб при тій нагоді прохати в його голову московський соціалізм та марксизм-ленінізм.

Отже аніраз «твердобіби» стосуються трудящих СРСР. Спокушати «масліцом» — на це можна розраховувати тільки там, в «таборі соціалізму», де після скороченого будівництва комунізму «кусочок масліца» лишається недосяжною мрією, й за який можна просити найдорожчу ціну, аж до ризиків з людських прав і свободи, і з своєї честі. А вже вимагати допущення соціал-комунізму в душі — то напевно. Бож не за що інше, як за мізерні, наймізерніші тримати «масліца» московська комуністична олігархія вербувала собі звесь час, всі сорок років свого існування, ріжних хололів, виплатів, тюремників, прислужників, орденоносних кадильників, скоморохів і барабанчиків. Бо «кусочок масліца» — він усецільний у комуністичному «раю».

І не випадково, що навіть по відношенню до нас, емігрантів, щоб заманувати нас на «родіну», совєтські люди вживали подібної приваби. Вони почали вабити нас шматочком «салца»! Хто не пригадає поеми в найпершому числі «За возвращеніє», де нас замановано шматочком «салца». Таким дотріскуватим шматочком, як ото кладуть до мишоловки.

Найменш совєтським майстрам «підмазування» навіть і в голову не спадає, які вони смішні. Але — вони виходять з сороквітнього комуністичного досвіду свого і, очевидно, їхній досвід каже, що нічого не може бути привабливішого для підсовєтського громадянина, як тільки «кусочок масліца» чи «салца». Тож вони смішні тільки для нас і для вільного світу. Самі ж вони своєї смішності, своєї жалюгідності не розуміють. Не розуміє й Микита Сергійович Хрущов. І тому видав такий кричущий документ своєї смішності й жалюгідності, та смішності й жалюгідності всієї совєтської системи, і всього отого «марксизму-ленінізму», вилотисивши девіз про підмазування соціалізму й марксизму-ленінізму «кусочком масліца». На сороковому році!

Але ми вгорі сказали, що на успіх цього підмазування можна розраховувати тільки в СРСР, перед вічно голодними трудящими московського комуністичного «раю». Миусмо уточнити: можна розраховувати. Тобто Микита Сергійович може розраховувати. А чому ж ні, — вільною волею, спонтанно рай... Розраховувати, Микита Сергійовичу! А от чи з того щось вийде, чи не пропорохується, — це інша справа. Бо, мабуть, як не поліз марксизм-ленінізм, отой сталінсько-хрущовський «соціалізм», у голови й душі трудящих за сорок років, то не полізе він і на сорок першому. Як ти його не підмастуй. Та й щоб підмастити, треба мати чим. Тут таким собі «кусочком» не відкасаєшся.

І отут якраз і є найосмішнююча сторона справи. Мало пообіщати, треба змоти, треба здійснити. А здійснити якраз совєтській системі цієї обіцянки й не дано, без того щоб не завалити саму себе, щоб не зректися своїх принципів і своєї основи основ. Бо сорок років існування комуністичної московської системи довели з найбільшою наглядністю, що комунізм і масло — це речі не сумісні. Якщо є комунізм — то немає масла. Якщо є масло — то не буде комунізму. Бо, доставши масло, людина дістане й можливість більше думати, й снагу діяти. Й ось головне саме через оце останнє, совєтські комуністичні заправили не давали

трудящим масла в практиці, оперуючи ним лише в теорії. Це палять до арсеналу комуністичних засобів утримання імперії в цілості. Бо в часи т. зв. НЕПу більшовики, спробували були дати людям масло (і хліб також), і комунізм почав летіти в прірву, аж більшовики мусили негайно НЕП ліквідувати, а його наслідки нищити вогнем і кров'ю.

Але якщо й справді Хрущов схотів видати трудящим по «кусочку масліца», то однак ці «маслици» не до здійснення за цих умов, які створили сталіні, хитрування, міксови й інші за сорок років свого орудування народними масами й народним господарством.

Ціле бо те господарство стало подібним до хиравої, ялової корови, з якої трудно здобути масла.

Щоб масло здобути — треба комунізму не бути.

Це єдина рада. А не розводити масляну ахінею, на потіху цілому світові.

У вільний світ

90 польських туристів, що цими днями перебули на пароплаві «Батори» до Копенгагена, попросили в данського уряду права політичного притулку.

Хвиля втікачів з за залізної застави арстає. Лише за останній тиждень, з 19. по 24. серпня в західному Берліні зареєструвалося 6500 втікачів з совєтської зони Німеччини. Тепер кожного тижня втікає на Захід понад 1000 осіб більше, як за такий час у минулих місяцях.

„Цінна знахідка“ Михайлову

Совєтський репатріатор Михайлов має чергову нагоду оголосити про «масовий поворот совєтських громадян на „родіну“ з Мюнхену.

З семи росія не безпечної банди грабіжників Максимов, даним яким німецький суд оголосив вироки від 4-х до 7-ми років ув'язнення в каторжній тюрмі, чотирьох зголосились повернутись до СС Р.

Всі вони — злочинці-рецидивісти, вже були по кілька разів карані за кримінальні злочини.

Решта засуджених воліють каторжну тюрму, як совєтський „рай“.

А. РОМАНШКО

„Москва фестивальная“ — очима чужинця

Розповідає Томмі Джонсон

«ФЕСТИВАЛЬНІ ПАКУНКИ» І... ДІТИ-ЖЕБРАКИ — «ФЕСТИВАЛЬНІ ЗЛОДІ» — «ФЕСТИВАЛЬНІ ПЕРЕКЛАДАЧІ» — «ФЕСТИВАЛЬНІ ЗУСТРІЧІ» — ПОДАРУНКИ І ПІДСУМКИ

З Томмі Джонсоном ми познайомилися на радіостанції «Визволення». Томмі — студент одного з англійських університетів. Він брав участь у московському фестивалі молоді та студентів і оце, по дорозі додому, зупинився в Мюнхені.

...На візному реверсі піджака в нашого гостя помічаємо три значки: «родіну», піонерський — «Всегда готов!», східнонімецький фестиваліний значок ФДІ («Фраєс Дойче Югенд») та ще якийсь.

— Не боїтеся, — жартуємо, — що вас заарештують за ношення і рекламування комуністичних «емблем»?

— В мене у валізках таких «емблем» — на цілі грудні. Й от, уявіть собі, ніхто не те що не заарештовує «орденоносця», а навіть уваги не звертає на мої трофеї з Москви, — сміється Томмі Джонсон. — Ніхто не цікавиться значками, хоч бери та сам набивайся людям з розповідями про фестиваль.

Ми «потішаємо» співбесідника: якщо вільний світ мало цікавиться совєтськими пропагандними видовищами, то, власне, добрий знак. А от є в Мюнхені українська газета «Ми ще повернемося»; її читають не тільки емігранти, не тільки лодовики-репатріатори Михайловського комітету, а й дехто на батьківщині... Чи не був би містер Джонсон такий ласкавий поділитися з нашими читачами своїми враженнями з фестивалю?

Томмі погоджується.

В ДОРОЗІ: РОЗМОВИ ПРО ПОЛЬСЬКИЙ ЖОВТЕНЬ

З чого почати? Почнемо хронологічно. — Скажіть, будь ласка, — запитуємо, — як ви потрапили на фестиваль?

— Дуже просто, — каже співбесід-

Китайський садівник

«Хай розвивають сто квіток, хай розвиваються сто думок...», щоб було що стинати!

тив би дати вам те й те... — «Хотів би, але...». Особливо охолодива Гомулка своєю доповіддю на останньому з'їзді («лише з Совєтським Союзом...») Говорив я з одним священником у Познані. Росія вже не та, — казав я, — Росії нема, отже ви, поляки, можете дружити з СРСР. На це священник відповів: ми різницю не бачимо; найбільших ран завдала нам «Росія — СРСР». Мав я також у «НДР» зустрічі з «еф-дейотами».

ЗУСТРІЧІ В СРСР

— Ну, а як зустрічали вас на совєтській території?

— Зустрічали ще з більшим захопленням. Маси народу йшли подивитися на нас, мов на небувале видовище. Все ж атмосфера була сердечною. Особливо запам'яталася зустріч в Орші. Тисячі облягали поїзд. Підносили квіти, дарували поштівки і значки, тиснули руки. Стояв несамовитий гамір. Грали оркестри. В цей час начальник станції виголосив привітальну промову... В Менську, де ми затрималися півгодини, я танцював на пероні шотландський національний танець «Ріл».

— І подобався ваш виступ білорусам?

— Здається, так. Зокрема з цікавістю розглядали шотландську національну пошу.

ПЕРШІ ВРАЖЕННЯ ВІД МОСКВИ

— А яке ваше перше враження від Москви, містєре Джонсон?

— Через те, що я досить добре розмовляю російською мовою, в Москві мене запитували: чи мої батьки — емігранти? Ні — я шотландець. Але в Англії багато емігрантів з СРСР, особливо з України. Тоді цікавилися, як вони живуть. І заплітали: мабуть, погано, бо ось совєтська преса пише, що угорські емігранти в Англії, мовляв, бідують. Я відповідав: неправда, ніхто в Англії не бідує. Треба сказати, нас вразили найбільше вразила кричуща неопіформованість молодих москвичів про життя у вільному світі. Дехто з них уявляє

(Закінчення на 4-й сторінці)

Комунізм і масло — речі не сумісні. Якщо є комунізм — то немає й не може бути масла! Якщо ж хочете, щоб було масло — то треба усунути геть комунізм!

М. СТЕПАНЕНКО

Під фальшивим прапором

В журналі «Вітчизна», число два, було остаточно прийняте «за дійсне», надруковано докладний звіт про IV пленум Спілки Письменників України, вжито творчу практику письменників, в серпні 1934 року скликано Перший з'їзд письменників. Але виявилось, що, не зважаючи на гвалтування письменницької свободи творчості, дуже мало літераторів «твердо стояли» на своїх позиціях. Тому на багаторазових засіданнях Сталіна Жданов — думач його гасел на полі культури — ще раз виступив на цьому з'їзді з промовою, в якій уперто «пояснював» і «пропагував» ці сталінські визначення.

Такою є історична правда. Все, що сталося після того — аж досьогодні, було не чим іншим, як тільки далішим втіленням «творчої практики письменників» у прокрустові рамки цієї гіпотези.

З точки погляду здорового глузду виступи українських письменників проти «неправомірності» методи соціалістичного реалізму, як сталінської спадщини в літературному житті, цілком логічні й виправдані. В згаданому звіті про IV пленум Спілки Письменників України є такі слова: «Ми знаємо, як багато школи завдав нашій літературі культ особи Сталіна з усі-

ма його наслідками в громадському й ідеологічному житті країни. Це ж те, про що ми вже давно говоримо, і що ясно усвідомлюють собі наші письменники в Україні. І в цьому плані треба було б вітати кожний виступ проти основних і далі неперушних сталінських засад, докраю шкідливих і згубних для літературного процесу взагалі».

Але, як кажуть, «скринька відкривається дуже просто»: нинішні колективні диктатори в Кремлі є найпоштованішими сталінцями. Заперечити сталінську спадщину є рівнозначним із засудженням усієї союської тоталітарної системи. І тому журнал «Вітчизна» (друге число) мабуть зовсім ненароком сказав правду про всю цю несмачну й розраховану тільки на якийсь час комедію з т. зв. «розвінчуванням» і «подоланням наслідків культу особи»; на сторінці 157 пером партійного звітотворця «вразив» занадто відважних. «Той, хто хоче зректись їх (тобто сталінських, партійних) наказів для „армії мистецтв“ під фальшивим прапором подолання наслідків культу особи, той безповоротно рве з марксизмом-ленінізмом».

Ясніше й простіше сказати не можна. Так зване «розвінчування» й «подолання наслідків культу особи» — фальшивий прапор.

Відкритий лист

(Закінчення з 2-ї сторінки)

висті і довготривалість чиненого злочину — від 1937 до 1941 року — вказує на заздалегідь продуману соціальну і політичну акцію, характеристичну для метод комуністично-совєтської диктатури. Існують тисячі доказів, документів, предметів, які доводять вищу більшовицького, зокрема ж сталінського режиму.

В чому ж полягає сенс мого прилюдного звернення до найвищих органів правосуддя в Україні?

Цим органам правосуддя України повинна бути добре відома промова Нікіти Хрущова, виступлена на XX з'їзді КПРС, в якій він засудив різні злочини і проступки сталінської доби. Різні злочини цієї доби вже прилюдно викриті, різні масові переслідування осуджені, різних людей реабілітовано. Однак між визнаннями злочинами режиму — немає Вітчизни.

Але незалежно від того, що сказав, або чого не сказав Нікіта Хрущов на XX з'їзді КПРС, елементарне почуття справедливості вимагає, щоб органи, які повинні дати про виконання права, чесно і мужньо стали віч-на-віч з страшним злочиним у Вітчизні. Якщо правдою є, що Українська Союська Соціалістична Республіка є незалежною і суверенною державою; якщо правдою є, що органи правосуддя в Україні не є лише виконно-адміністративними органами, які механічно здійснюють волю всесоюзного центру; якщо

правдою є, що ці органи дійсно почувають себе покликаними дати про панування правопорядку в нашій батьківщині — то ці органи не можуть ухилятися від порушення справи Вітчизни.

Аджеж ув'язнення, страждання, засудження без явного процесу і можливості оборони, звірська страта і тасмне — як їм здавалось — поховання 9432 людей не є дрібничкою, над якою можна пройти мовчанкою. Від відповідальності за Вітчизну режим ніколи не заховався. Вітчизна — це для мільйонів мешканців України символ утиску, зловживання, злочинності взагалі комуністичного режиму. Вітчизна — це злочин такої міри, що минуть десятиріччя і сторіччя, а люди його не забудуть.

Приходжу до висновку:

Доки найвищі органи правосуддя України не піднімуться, щоб прилюдно визнати факт злочину у Вітчизні, доки ці органи не піднімуться, щоб викрити, віддати до суду і покарати дійсних злочинців, — доти народ України не повірить, що міністерство юстиції УССР є дійсно міністерством юстиції, тобто міністерством справедливості; доти народ не повірить, що Верховний суд УССР є дійсно Верховним судом УССР, і доти народ не повірить, що зокрема генеральний прокурор УССР є справжнім генеральним прокурором, який викриває і переслідує кожен злочин, вчинений на території України,

На нашій, не своїй землі...

ПЛЯКАТ

Студентська ідеальна ніч не визначалася ні чистотою, ні вибором страв. Студенти говорили дотепно:

— Меню записується в нас у серієне виробництво відразу на ший місяць.

Обидві відрізнялися тут однією трафаретною особливістю: супи подавалися тавином піснями і різними, що їх можна було пити замість чаю, чай мав присмак супу, а «м'яси биточки» називалися м'ясними без будь-яких до того пістав.

Ніхто, крім студентів, ідеально не лікався.

Дирекція інституту займалася убогими й адміністративними справами, профком збирав членські внески і розвивав художню самодіяльність, а комітет комсомолу патисів на вишню роботу. Районний трест ідеальності також не улічав студентський ідеальний жажди уваги.

Діля самі студенти.

Майже щодня вони вимагали книгу скарт. Їхні записи були лаконічними, але суворими. В тресті ідеальності записувалися: ідеальні

висулулися по скаргах на перше місце. Треба було вжити якихсь заходів!

Нарешті вирішили: студенти — парод культурний і канерний, до них потрібний інтелектуальний плякат, а тому треба післати в ідеальний розумово підкованого завідувача.

Новий завідувач енергійно взявся за діло. Гої стів ідеальні були прикрашені репродукціями картин, офіціанти одержали накрохмелені кокошники. Однак на самому харчоблобі ніяких реформ не було проведено.

На пайрвипитому місці в обідній залі завідувач попросив величезний, мистецько виконаний плякат з висловом знаменитого лікаря стародавності Гіппократа:

«Хто хоче на старості бути здоровим,

Той мусить менше їсти закладу!»

Перед стеном відразу виріс павою.

Завідувач ідеально, стежачи за молодими людьми, посміхнувся: «Полізі!»

Плякат дійсно справив величезне враження на студентів. Вони тут же зажадали книгу скарт і, звертаючись до «мудрого» завідувача ідеально, написали:

Ніякі слова Гіппократа

Не прикриють тебе, бюрократ!

В. БРОДОВ

Викладають...

Професор читає студентам лекцію.

— Товар, як ви знаєте, це...

— Хіба ви не бачите, що це за товар?

— Довідає до аудиторії інший голос.

— Увесь світ обійдїть, граючого не знайдете. Не картопля, а золото!

Професор нервує. Щоб заслужити розмови про картоплю, професор уже не читає лекцію, а кричить:

— Отже, ми дійшли до висновку, що додаткова вартість сама по собі...

— Сама картопля соди не прилітає.

Ії треба викопати, доставити на перевалку, з перевалки — на базу, з бази — в магазин. От вам і додаткова вартість...

Так відбувається навчання в Дніпропетровському державному університеті.

В одній залі викладають політичну економію, в іншій — картоплю для продажу.

І не тільки картоплю... Бо овочевий магазин, розміщений поряд з кафедрою політекономії, — не єдиний в університеті. Під дахом цього ж навчального закладу знайшли собі притулок і магазин тканин, і комунгоспівська перукарня, і навіть... виноробний завод.

Важко дається студентам навчання.

— А нам ще важче, — бідкається голова виконкому Жовтневий райради м. Дніпропетровського Амброосіон, — Нам треба розширити торгівлю. А за рахунок чого її розширити...

Доведеться, мабуть, студентам ще трохи потіснитися.

А це краще було б, якби вони зовсім вибралися з свого університетського будинку.

Тоді б і з вивіскою менше мороки було б. Стер би кімнатку «ситет», а замість неї приписав літери «маг». От і вийшло б — «УНІВЕРМАГ».

(За союською пресою)

байдуже хто й коли такий злочин вчинив.

Якби, однак, органи правосуддя УССР зажадали твердити, що вони «ні про що не знають», що вчинення злочину у Вітчизні не було доведено до їхнього відома, то, користуючися спорами «Радіо Визволення», дозволю собі в найближчих пересиланнях подати їм до відома основні, перевірені сотнями свідків, документів і предметів доведених факти й обставини цього злочину.

Якщо потім органи правосуддя УССР далі будуть твердити, що вони нічого не знають, або, що злочин у Вітчизні це вигадка ворожої пропаганди, або далі будуть — як досі — промовчувати справу, то цим зайвий раз доведуть перед усією Україною і цілим світом, що ці т. зв. органи правосуддя й самі морально і матеріально солідаризуються з спричинниками масового злочину у Вітчизні і через що солідарність є самі спричинниками і продовжувачами цього злочину. Але це те, що народ України повинен буде про свої т. зв. найвищі органи правосуддя знати.

являв, що «класа експлуататорів» перестала існувати. Класа капіталістів та інші класи, відомі раніше, щоправда, були знищені, але створилася нова класа, що її історія доти не знала.

Цілком зрозуміло, що ця класа, як це було і з попередніми класами, вірила, що запровадження її влади принесе всьому людству щастя і свободу.

Різниця між цією класою та іншими полягає в тому, що вона (ця клас) зовсім не затримувалася в реалізації її ілюзійних цілей і її влада куди абсолютніша, ніж влада будь-якої іншої класи в історії, а її класові ілюзії й упередження теж чимало більші.

Ця нова класа — бюрократія чи, правільніше, політична бюрократія має всі характеристичні риси попередніх класів, але, крім того, є в неї і деякі нові риси. Її походження теж відрізняється деякими особливостями, хоч у головному подібне до початку інших класів.

Інші класи теж досягали своєї моці й влади революційним шляхом, нищили політичний і соціальний лад, що стояв на їхньому шляху. Однак ці класи, майже в усіх випадках, приходили до влади після того, як у старому суспільстві створилися нові економічні форми. З новими класами в комуністичних країнах це було інакше. Нова класа не прийшла до влади, щоб створити свій власний порядок і запровадити свою владу над усім суспільством.

У попередній епоху прихід до влади будь-якої класи, частини класи чи будь-якої партії був останньою ланкою в утворенні і розвитку цієї класи. Але в Союському Союзі сталося протилежне. Нова класа зформувалася остаточно після того, як вона прийшла до влади. Її класова свідомість повинна була розвинутися раніше, ніж вона, клас, одержала економічну і політичну владу, бо вона не мала коріння в житті народу. Ця класа дивилася на свою роль супроти всього світу з ідеологічної точки погляду. Це не зменшувало її фактичних можливостей. Не зважаючи на всі свої ілюзії, ця клас

являла собою й об'єктивну тенденцію до індустріалізації. Її практичні риси були зв'язані з тією тенденцією. Її обіцянки ідеального устрою збільшували віру в неї серед рядових представників нової класи і сіяли ілюзії в народних масах. Водночас вона підіймала маси на величезні фізичні зусилля.

Оскільки ця нова класа не зформувалася як частина економічного і соціального життя народу перед тим, як вона прийшла до влади, вона могла зформуватися тільки як організація особливого типу, це організація, що відрізнялася особливою дисципліною, базованою на спільній для її членів філософії та ідеологічних поглядах. Єдиність переконань і залізна дисципліна були потрібні, щоб побороти її слабкість.

Ядром нової класи стала особлива партія — партія більшовиків. Ленін мав рацію, коли казав, що його партія була винятком в історії людського суспільства, хоч, кажучи це, він не підозрівав, що це було початком нової класи.

Говорячи точніше, родоначальників нової класи треба шукати не в партії більшовицького типу в цілому, а в тій групі професійних революціонерів, що становили її ядро ще до того, як вона прийшла до влади. Не випадково після поразки революції 1905 року Ленін говорив, що тільки революціонери-професіонали — люди, які займалися виключно революційною діяльністю, — могли побудувати нову партію більшовицького типу. Ще менш випадкове те, що навіть Сталін, майбутній творець нової класи, був найтипичішим представником цієї групи революціонерів-професіоналів. Нова правляча клас розвинулася поступово з цього дуже вузького промислу революціонерів. Довгий час ці революціонери становили її ядро. Троцький відзначав свого часу, що революціонери-професіонали дореволюційного періоду поклали початок майбутньому сталінському бюрократизмові. Але і він не побачив того, що це

на їхню мету. Для комуністів сила і насильство вивисуються в культ і стають остаточною метою. Ті класи і сили, що створили нове суспільство, вже існували до того, як вибухла революція. Комуністичні революції є першими революціями, перед якими стояло завдання створити нове суспільство і нові соціальні сили.

Якщо на Заході революції неминуче вели до демократії після всякого роду «ухиляв» та «відступів», то на Сході революції неминучо повинні були призвести до деспотизму. На Заході методи терору і насильства ставали непотрібними і безглуздими, вони навіть перешкождали революціонерам і революційним партіям завершити революцію. Але в країнах Східної Європи було інше становище. Деспотизм існував далі там не тільки тому, що на індустріалізацію потрібно було багато часу, — він існував далі там і після того, як була запроваджена індустріалізація.

Ніяка партія не була такою централізованою ідеологічно та організаційно, як комуністична партія.

Ленін підкреслював це під час революції, коли він перераховував свої умови для прийняття партії до Комінтерну:

«В сучасну епоху загостреної громадянської війни комуністична партія зможе виконати свій обов'язок лише в тому випадку, коли вона буде організована найбільш централістичним способом, коли в ній пануватиме залізна дисципліна, що межує з дисципліною військовою, і коли її партійний центр буде владним авторитетним органом з широкими повноваженнями, який користується загальним довірою членів партії.» (Твори Леніна, том 31, сторінка 185.)

Нещадність у методах, виключність в ідеях і монополія влади в попередніх революціях тривала приблизно такий же період часу, як сама революція. Але оскільки комуністична революція це тільки перший прояв деспотичної і тоталітарної влади обмеженої групи, то важко сказати, скільки часу триватиме ця влада.

І за теорією і на практиці комуністи усвідомлюють, що вони перебувають у конфлікті з усіма іншими класами та ідеологіями, і, знаючи це, вони провадять боротьбу не лише проти існуючої, а й проти потенційної опозиції. За комунізму, довгий час після того, як революція закінчилася, і далі застосовуються методи терору та насильства. За попередніх революцій, особливо з т. зв. буржуазних революцій, надавали великої ваги запровадженню особистих свобод відразу ж після припинення революційного терору. Самі революціонери вважали важливим забезпечити законність для громадян. Неминучим остаточним наслідком цих революцій було запровадження незалежного судівництва. Комуністичний режим в СРСР і досі, після сорока років влади, далекий від незалежного судівництва. Остаточним наслідком попередніх революцій часто були більша законність і більші громадські права. Про комуністичну революцію цього сказати не можна.

Є ще одна важлива різниця між попередніми революціями і сучасною комуністичною революцією. Попередні революції, особливо великі революції, були наслідком боротьби трудящих, але остаточним наслідком революцій користувалася інша клас, під керівництвом якої (моральним, а часто й організаційним) відбувалася революція. Буржуазія, в ім'я якої була здійснена революція, чималою мірою скористувалася з наслідків боротьби селян. Народні маси брали участь і в комуністичній революції, але плодами цієї революції користуються не вони, а бюрократія. Однак ця бюрократія — це не що інше, як та партія, що здійснює революцію...

Навіть якщо комуністична революція починається з найідеалістичнішими ідеями, які вимагають подуму гідного героїзму і величезних зусиль, вона створює лише величезні і тривалі ілюзії.

Комуністична революція не може здійснити ні одного з тих ідеалів, що їх вважають її руйнівною силою. В сутні не можна сказати, що комуністи обдурили народ, що вони свідомо роблять

не те, що вони проповідували. Справа стоїть просто так: вони виявилися неадекватними здійснити те, в що вони самі фанатично вірили...

Конкретні пророкування Маркса виявилися неточними. Ще більшою мірою це можна сказати про сподівання Леніна, що шляхом диктатури буде створено вільне і безкласове суспільство.

Бюрократичний апарат користується націоналізованою і соціалізованою властю, керує нею і контролює все життя суспільства. Роль бюрократії в суспільстві — тобто її монополія на управління і контроль над народним прибутком і майном — ставить її у виключно упривілейоване становище.

На відміну від попередніх революцій, комуністична революція, яка провадилася під гаслом знищення класів, призвела до абсолютної влади однієї — нової класи. Всі інші твердження — це обман і ілюзії.

Як у Союському Союзі, так і в інших комуністичних країнах усе сталося цілком інакше, ніж цього сподівалися керівники партії навіть такі видатні, як Ленін, Сталін, Троцький і Бухарін. Вони сподівалися, що держава почне швидко відмирати, що демократія зміцнюватиметься. Але сталося протилежне. Вони сподівалися швидкого поліпшення життєвого рівня, — але з цього погляду майже не було зміни, а в країнах Східної Європи, що потрапили під комуністичний контроль, життєвий рівень навіть знизився. В усякому разі життєвий рівень не підвищується пропорційно до темпу індустріалізації. Припускали, що різниця між містом і селом, між розумовою і фізичною працею поступово зникне; насправді ж ця різниця збільшилася. Припущення комуністів в інших ділянках життя — включно з їхніми припущеннями про розвиток подій у некомуністичних країнах — теж не здійснилися.

Найбільшою ілюзією було те, що індустріалізація і колективізація в СРСР і знищення капіталістичної власності привели до безкласового суспільства. 1936 року, коли була оприлюднена нова союська конституція, Сталін за-

